

Spis treści

Marek Okólski

11 Słowo wstępne

CZĘŚĆ I. RAMY KONCEPCYJNE TOMU

Agnieszka Fihel, Marek Okólski

- 22 1. Przemiany cywilizacyjne, ludnościowe i starzenie się społeczeństwa
- 22 1.1. Długookresowe zmiany ludnościowe jako zjawisko historyczne i cywilizacyjne związane z modernizacją
- 26 1.2. Przejścia demograficzne
- 26 1.2.1. Sekularna równowaga demograficzna jako przesłanka ontologiczna
- 27 1.2.2. Przejście demograficzne jako zmiana porządku (wzorca) reprodukcji ludności
- 29 1.2.3. Zmiany w strukturze demograficznej
- 29 1.2.4. Zmienna rola rodziny
- 33 1.2.5. Transfery rodzinne (międzypokoleniowe)
- 35 1.2.6. Rodzina epoki późnej modernizacji
- 36 1.2.7. Drugie przejście demograficzne
- 38 1.3. Przejście migracyjne
- 38 1.3.1. Przejście demograficzne a presja migracyjna
- 39 1.3.2. Przejście migracyjne – centralna część cyklu migracyjnego
- 41 1.3.3. Wzorce przejścia migracyjnego w społeczeństwie nowoczesnym i ponowoczesnym
- 45 1.4. Starzenie się społeczeństwa w trakcie modernizacji
- 45 1.4.1. Odmłodzenie struktury wieku na początku przejścia demograficznego
- 46 1.4.2. Czynniki starzenia się populacji w trakcie przejścia demograficznego
- 46 1.4.3. Przejście struktury wieku (*age transition*)
- 47 1.4.4. Starzenie się populacji – aspekt ilościowy i strukturalny
- 48 1.4.5. Starzenie się a transfery międzypokoleniowe w epoce późnej nowoczesności
- 51 1.5. Wyzwania dla starzejącego się społeczeństwa
- 51 1.5.1. Dywidenda demograficzna i jej następstwa
- 52 1.5.2. Wyzwania w podstawowych sferach życia społecznego

CZĘŚĆ II. PRAWIDŁOWOŚCI/ANOMALIE LUDNOŚCIOWE W POLSCE Z PERSPEKTYWY DŁUGIEGO TRWANIA

Marta Kielkowska

- 66 2. Przemiany rozrodczości w Polsce
- 66 2.1. Uwagi wstępne
- 68 2.2. Początek przemian demograficznych na ziemiach polskich
- 70 2.3. Bezpośrednie determinanty przemiany rozrodczości po II wojnie światowej
- 72 2.3.1. Liczby kobiet w wieku reprodukcyjnym
- 73 2.3.2. Tworzenie rodzin
- 76 2.3.3. Zmiany płodności
- 80 2.4. Wybrane pośrednie determinanty przemian rozrodczości w okresie transformacji ustrojowej
- 81 2.5. Podsumowanie

Marta Anacka, Agnieszka Fihel, Marek Okólski

- 85 3. Niedokończone przejście migracyjne
- 85 3.1. Wstęp
- 86 3.2. Wzrost demograficzny i potencjał migracyjny (od końca XIX w. do 1939 r.)
- 90 3.3. Zakłócenia procesów ludnościowych w wyniku II wojny światowej (1939–1948)
- 94 3.4. Migracje w „kraju bez wyjścia” (od 1948 r. do lat 80. XX w.)
- 97 3.5. Emigracja pod przykrywką wyjazdów czasowych (lata 80. XX w.)
- 99 3.6. Stopniowe otwieranie granic (od 1989 r.)
- 102 3.7. Napływ do Polski (od 1989 r.)
- 104 3.8. Podsumowanie

Agnieszka Fihel

- 109 4. Przejście struktury wieku
- 109 4.1. Wstęp
- 112 4.2. Dane i metoda analizy
- 115 4.3. Wyniki analizy
- 115 4.3.1. Proces depopulacji
- 117 4.3.2. Przebieg procesu starzenia
- 120 4.3.3. Czynniki procesu starzenia
- 127 4.4. Podsumowanie

CZĘŚĆ III. STARZENIE SIĘ POPULACJI Z PERSPEKTYWY MAKROSPÓŁECZNEJ

Ewa Jaźwińska, Marta Kielkowska

- 132 5. Konsekwencje społeczne starzenia
- 132 5.1. Starzenie się ludności a starzenie się społeczeństwa

134	5.2. Katalog konsekwencji społecznych starzenia się populacji
136	5.2.1. Zmiany w gospodarce i na rynku pracy
137	5.2.2. Zmiany w strukturze społecznej i relacjach międzypokoleniowych
143	5.2.3. Zmiany w zakresie opieki i relacji opiekuńczych
147	5.2.4. Zmiany w zakresie systemów norm i wartości
152	5.2.5. Zmiany w partycypacji społecznej seniorów
154	5.2.6. Zmiany w polityce państwa
156	5.3. Podsumowanie
	<i>Marta Anacka, Anna Janicka, Paweł Kaczmarczyk, Małgorzata Wrotek</i>
162	6. Rynek pracy, system emerytalny i opieka zdrowotna z perspektywy ekonomicznej
162	6.1. Wprowadzenie
164	6.2. Efekty związane z rynkiem pracy
165	6.2.1. Zmiany aktywności zawodowej
171	6.2.2. Zmiany w produktywności
174	6.2.3. Zmiany relacji pracy i kapitału
175	6.2.4. Niedopasowania popytu i podaży
176	6.3. Wpływ zmian struktury populacji na systemy zabezpieczenia społecznego
181	6.4. Starzenie się demograficzne a funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia
181	6.4.1. Starzenie się a opieka medyczna
185	6.4.2. Starzenie się a opieka długoterminowa
190	6.5. Starzenie się i inne efekty ekonomiczne – koncepcja dywidendy demograficznej
194	6.6. Podsumowanie
	<i>Maciej Duszczyk, Magdalena Lesińska, Kamil Matuszczyk</i>
201	7. Upolitycznienie starzenia się społeczeństwa – perspektywa polityki (<i>policy</i>) i polityków (<i>politics</i>)
201	7.1. Wstęp
203	7.2. Teoretyczne podstawy upolitycznienia starzenia się populacji
206	7.3. Upolitycznienie starzenia się społeczeństwa w Polsce
217	7.4. Podniesienie i zrównanie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn oraz prace nad tworzeniem systemu opieki długoterminowej jako przykłady procesu upolitycznienia (lub jego braku)
217	7.4.1. Wiek emerytalny
220	7.4.2. Opieka długoterminowa
223	7.5. Podsumowanie i wnioski

CZĘŚĆ IV. STARZENIE SIĘ POPULACJI Z PERSPEKTYWY LOKALNEJ/REGIONALNEJ

Magdalena Lesińska, Kamil Matuszczyk

- 228 8. Regionalna polityka demograficzna na przykładzie trzech
wybranych województw
- 228 8.1. Wstęp
- 229 8.2. Regionalna polityka demograficzna – próba definicji
- 231 8.3. Przyszłość polskich regionów według badań i prognoz
demograficznych
- 236 8.4. Reakcja władz regionalnych – możliwe działania modelowe
- 239 8.5. Wyzwania demograficzne i propozycje odpowiedzi na nie
w dokumentach strategicznych w województwach: łódzkim,
opolskim i zachodniopomorskim
- 240 8.5.1. Województwo opolskie – program Specjalna Strefa Demograficzna
- 242 8.5.2. Województwo łódzkie – plan przeciwdziałania depopulacji
- 243 8.5.3. Województwo zachodniopomorskie – program wspierania rodziny
i systemu pieczy zastępczej
- 245 8.6. Realizacja regionalnej polityki demograficznej w trzech
województwach: łódzkim, opolskim i zachodniopomorskim
- 250 8.7. Podsumowanie

Agnieszka Radziwinowiczówna, Anna Rosińska

- 255 9. Lokalna realizacja polityk senioralnych w obszarach
partycypacji, integracji i opieki
- 255 9.1. Wprowadzenie
- 258 9.2. Polskie rozwiązania z zakresu polityki senioralnej i ich lokalna
implementacja
- 259 9.2.1. Aktywność obywatelska
- 259 9.2.2. Integracja społeczno-kulturowa
- 260 9.2.3. Opieka
- 264 9.3. Metody zastosowane w badaniu terenowym
- 266 9.4. Wyzwania starzejącego się społeczeństwa z perspektywy lokalnej
- 267 9.4.1. Lokalna realizacja polityk w obszarze aktywności obywatelskiej osób
starszych
- 269 9.4.2. Lokalna realizacja polityk w obszarze integracji społeczno-kulturowej
osób starszych
- 271 9.4.3. Lokalna realizacja polityk w obszarze opieki nad osobami starszymi
- 279 9.5. Podsumowanie

*Anna Rosińska, Ewa Jaźwińska, Marta Kiełkowska, Weronika Kloc-Nowak,
Agnieszka Radziwinowiczówna*

- 287 10. Seniorzy i ich rodziny – migracje i rozwiązania opiekuńcze
- 287 10.1. Wprowadzenie

289	10.2. Metodologia badań
291	10.3. Sytuacja seniorów w społecznościach lokalnych
292	10.3.1. Gospodarstwa domowe
295	10.3.2. Zapotrzebowanie na opiekę
297	10.3.3. Opieka a migracje
300	10.4. Typy rozwiązań opiekuńczych w rodzinach seniorów
302	10.4.1. Rozwiązanie opiekuńcze: doraźna pomoc
303	10.4.2. Rozwiązanie opiekuńcze: główny opiekun – rodzina
304	10.4.3. Rozwiązanie opiekuńcze: główny opiekun – instytucja
305	10.4.4. Rozwiązanie opiekuńcze: luźna sieć opieki
306	10.4.5. Rozwiązanie opiekuńcze: gęsta sieć opieki
307	10.5. Podsumowanie

CZĘŚĆ V. STARZENIE SIĘ POPULACJI W PRZYSZŁOŚCI

Marta Anacka

314	11. Przyszłość demograficzna Polski. Dlaczego potrzebne są nam nowe prognozy
314	11.1. Wyniki dotychczasowych projekcji populacyjnych dla Polski
317	11.2. Ocena założeń i poprawności metod stosowanych w dotychczasowych projekcjach
317	11.2.1. Problem związany ze stosowanymi definicjami <i>ludności</i>
318	11.2.2. Problem związany z pomiarem i przewidywaniem strumienia migracji zagranicznych
321	11.2.3. Problem niekwantyfikowalnej niepewności
322	11.3. Propozycja założeń metodologicznych do konstrukcji prognozy populacyjnej Mig/Ageing
324	11.3.1. Modyfikacja polegająca na zastąpieniu populacji faktycznej populacją rezydującą
324	11.3.2. Modyfikacja polegająca na zastąpieniu oficjalnych TFR wartościami skorygowanymi
328	11.3.3. Modyfikacja związana ze sposobem przewidywania przepływów migracyjnych z i do Polski
328	11.3.4. Modyfikacja polegająca na ustaleniu horyzontu czasowego prognozy do 2060 r.
329	11.4. Wyniki prognozy Mig/Ageing

Anna Janicka, Marta Anacka

334	12. Starzenie się populacji w warunkach dopełniającego się przejścia migracyjnego
334	12.1. Prognoza migracji z i do Polski do roku 2060
334	12.1.1. Założenia prognozy migracyjnej

340	12.1.2. Wyniki prognozy migracyjnej
342	12.1.3. Dopełnianie się przejścia migracyjnego w Polsce
343	12.2. Wpływ prognozowanego strumienia migracji na strukturę wieku populacji Polski
343	12.2.1. Cudzoziemcy w populacji
348	12.2.2. Dekompozycja czynników zmian wielkości i struktury populacji
351	12.3. Podsumowanie: zmiana roli migracji
	<i>Anna Janicka, Paweł Kaczmarczyk</i>
355	13. Wybrane problemy rynku pracy starego społeczeństwa w przyszłości
355	13.1. Prognozowane zmiany wielkości podaży siły roboczej
365	13.2. Równowaga podaży i popytu na pracę w starzejącym się społeczeństwie
366	13.3. Cudzoziemcy na rynku pracy
374	13.4. Podsumowanie
	<i>Paweł Kaczmarczyk, Małgorzata Wrotek</i>
377	14. Determinanty popytu i wydatków publicznych na opiekę długoterminową – doświadczenia Polski na tle Europy
377	14.1. Wprowadzenie
379	14.2. Determinanty popytu i wydatków na LTC – wnioski z analiz empirycznych
379	14.2.1. Czynniki fundamentalne: wzorce zachorowalności i niesamodzielności
380	14.2.2. Czynniki społeczno-demograficzne oraz cechy gospodarstw domowych
381	14.2.3. Czynniki strukturalne: poziom rozwoju gospodarczego i polityki publiczne
383	14.3. Dane i metoda
384	14.4. Wyniki estymacji i dyskusja
391	14.5. Podsumowanie
	<i>Marek Okólski</i>
399	Konkluzje
405	Indeks rzeczowy
419	Noty o autorach
422	Abstracts